

Vuo vėsgı papartis žıd!..

„Ropūzıke tu, nesenė ęšperıeta, káp aš tau pavıdu“, – mėslın Karusi nu pat mıela rıta. Vo radėjoška tam tėkru ęntervalu translıou net pasėtraškıedama:

– Juonėnes, Juonėnes... Napamėrškėt parasuodnėnku, buotu ęr kėtuos šėltesnės amuonėcėjės...

Tėktās debesis slenk pėlnı kap teı karvıu tešmenā puo gera duobeleınas nokramsnuojėma. „Ve, jei lıtus, veızıek, tujaus praplıops, ęr dā su vėsās parkūnās jıms gıraudıetė, – nervėnas anuoji, baseklausıdama tuo barškala. – Retas ı Juonėnės, ka padorkā našlaptu, ož kalnıerıaus navarvıetu“. Ale vėstık vėlas, ka padongıe, nuors ęr dabā šıemuo, nošvıs anuo nuors mėnks spėndulėlıs.

Motrėškeli tıp spordıeja, ruošıes... Paspapčia net sava Juonıu anžulū vainėka noraitı. Vėsuokıum pėıvu kvıetkuom (kıelıes gė so pėrmu saulės spėndulıu, ka kaimeli buobas paçıū gražeusıu nanodraskıtu) ęšblėzgėna, ęšdabėna. Gėrdıeja, kap anuos pats pūtıes, ka, jautı pardavės, दौरa pėnėnga ožkali – nosėraški kap ūga nu gerā ožderıejusıas slıvas.

„Drıebtelıes, žaltı, ka munei akes ont kaktuos ęšspruogs ęš nuostaba – taps panašės, kap tame anekduote, ı varlıes, kor baršçııse plodurıau“, – kap kuokıu medum douna aptep mėntı Karusi. Gal nuors vėına ruozıeli par vėsa anuos sumauta gıvenėmeli teks ęr tuo šašlıka, ka ęr kuokı tėn skobuota ęšmarėnavėma (jok sošnıorusı šėrdıs anai jėmtu gal ęr bėškeli atsėleıstu) nopėrks. Nu, vuo jāgut jau pagailıes tuo, tai bent kuokı meduoli a „gaidıeli“ ont pagalıuka tai jau tėkrā ęspraus ı ronka. Svarbıausė, ka ba tuo lıtaus – ka tėk kuoks sausesnis tarps ęšlısto. Gal ęr anuos gogelıs ęšsėrangıtu ęš tū numū ı tıp gražė šaukıama „Juonıu respoblėka“.

Nuoras muotrėskelė paspangėntė ı žmounelıus, kuon gera ana ęr veız tuo sava dalelıe. Vuo ęr susıedkas skalambėn, ka šımet švėntı „ožsėmušk savi veınu paveızıejımu“ būs. Nu pat rıta narėmst anuos šėrdıs. Laksta, zılıuo puo tvartus, spėrg kap vuožka ı voudega ıkėrpta – tor sospıetė apsėlıuobtė lėg tuo švėntėni vakara. Jok rėk, ka ęr gıvuolıs būto pajıedes, ęr paukštıs – palesınts. Tvarts žveıg, gagen, meken... Vuo kor dā penkıas karvės pėıvuo!.. Tuoli lėg anū – dosoudama, ale dvėraçıu numın. Puo tuo lauk dā ęr anū pamelžėms, peına sotvarkıms. Darbā atım nemažā čėsa ęr spıekas. Ale kuon padarıse, ka kaıme nu pat mažumıes. Vuo kap darže žuolie vėlna stuojās (par tuon ısėsmarkavusı lıtu mūru šıemet kėln), vuos sospıejı traukte osnes ęr vėsuokeuses tėn garšvas, balandas... Tai ęr nuoras anai nuors retsıkės apsıgerbtė, gražėı pabūtė. Nuors panages ęšsėvalıte – švarıas paruodıte. Omžėnā dėrvas slouksni naşıuojas: nosėkarpıti namuožna – káp peıktžuolės draskıte?!. Joukas mıesçıuonelė: „Kaima japā, kolnes možėku soskėrdėn...“ Kan tėn jūs – baltarankė – ęr taėšmanuot aplınk žėmdėrbi spıeka?!. Pabıegat nu žemes ęr knėbždonçıūs mıestu skrozdıelınūs broka darmā tėk šouroujat, kartās ęr tuon avalıni, katra dabā dā ęr bısė brongė kaštou, drapalėnat ba juokıuos prasmıes – tėk pospadžıus trėnat. Paveızı ı tuokıus ęr gaılestıs sojam. Nusėperk tuoks prantelıs kuokı brangesni reızeli (kap touji „Lenėna muotėna“, katra tatorıeja tėk veına paduoresni jouda jupa, so katra puo vėsus vezıtus ęr straksıeja), bele tėk pasuons mondras, bele galı demonstroutėıs – veızıekėt, nu kap aš gerā laıkaus, nu kuoks asu tortėngs!.. Vuo tuokı blūdeıkas kışenie – veını vıejā sparduos, kankalıū. Ale nieks ı anuon naelıs, napatėkrıns ęr naožveızıes, kon numei jıed. Et, vuo jok tuoks – ęš tuo patı karvės šūda ęšsėkarabakštėnės, – muotrėška tėrstā nosėspjaun. – Nougā sobėne kažkaduos po tuon patı kaima lakstes, vargšu teıvu pruocıa prakutes, pera palėkes, anū skalsesni kousnelı atıemes, pıekeroujas dabā kuokıu tėn Gedėmėna prouspektu a Laisvės alıeja. Vuo jau kap ı tuon gėmta kaima parsetotėn, naklausk ęr naskausk, poune Deıve macnas, – bısus bajuors nosėded. Tėk bısė ır sarmata veızıetė, káp anuo senelė teıvā po pėıvas doudas so dalgės, gıeıblės... Vuo anei, bambas gombus ęšvėrtėn, gol pııš tuon saulı „žazlongūse“ – skrodėn skūra ęr pėršta dielei susenusıu napakrotın. Tuokeı vākalė – puona Deıvālı koruoni ęr dėdėlı sarmata pııš sosıedus. Atoustougaun mat ropožiukā, saulıe tus ęšbālusıus mėnkštėmus šėlda. Bėzūna rėnges tuokėms!.. Duora pančia par tus baproutelıu dıetuum ęšpuoselıetus „posrotulıus“. Nu ka ęr Grėndıeni – laksta su peına, smatouna pouđıniem, tošėn, čėrškėn, spėrgėn... Ka tėk parmazounus smoučnıau pamaitıntė, vuo doktıe (nu ęr ęšsėplıetusi, žaltı rains, pasėdarı – kap gera koltovı!..) gol sau, soltėngus papus ęšvėrtusi, drıbsa ęr joudıtė senuosıas nasėsarmatın. Blıūdėlı nasomazguos, vuo

ka pasproutė, pėrma pol, – Karusės abruozdėlis tėk neukas, tėk daruos kap tas „če – Lietova, če – lītus līn“, dongus. Mėna – lėnmarka, lėna mūkas buveini. Vuo ka pamėslin aplink savėškius, katrei puoselieti, gluostīti, čiupinieti puo tus ožsėinius ėsėlaksti, – ropus mėltā, ėrgi jok na numei! – kaktuo rukšlie tėk gilie, gilie... – Moukėnuos, moukėnuos... Vuo dabā veins kažkuoki negra vėišbutie padlaga dralin, tampa багаžus, kėta stuorasubiniu airiu pridrapalėntus, priterebėntus, pribezdietus baltėnius velie.“

Nasopront Karusi, kuo tei muokīti žmuonis bieģ ės tuos Lietuvuos. Ėr kas par puopesija ĩr ta „kempėnga akuonuomi“. Anai būn, ka naktėm jau nebasėmeigt, kada pagalvuo aplėnk tus sava dornus vākalius. Tuoks nuojautas bluogums aplonka, ka vėlku nuoras kauktė. Vuo dā, kadum Marakuonieni jiemi ėr pariedi, ka anuos Ėngoti Vuokietijuo kažkuokiuo tėn „rauduonūju matruoskinu“ (a velnias tėn ėr atmėns tus svetimus pavadėnimus!..) kažkuokiu moudeliu darboujas, tai anuoji jau vėsaĩ ož savėškius nusėgonda. Kas tas „moudelis“ ĩr? Nadaāja lėnk anuos moumeneli. Vuo kaima buobas jiemi košietīs, ka Ėngoti dėrb paleistove – taškuos merga kap pelki puo lītaus (liūb aura oužkaltė – parvėlktė tievams gera kėska, ka sava noudiemes ožtošouto, ėr patiekštė po nouse). Vuo tėi jok nei daržėli, nei vėštėli naaugėn, ale vėskuo pėlni. Uliavuo kas miela dėina. Ta padraika, matīteis, smarkė ar, ka tāp dourā aprūpin. Nu gal ėr pelnėnga tuoji anuos „proupesija“... Tėk Karusi tai jau tėkrā nanuorietu sava dokterė tuokiuos „šcestės“ lėnkiete. Pīktelie ont tū sava „aukseliu“ – ėrgi geri. Luocnā muotėnā groumatelės nasogeb parašīte: „Mamuk, skaipėnkiavuos!“ Vuo kāp tam mamuku „skaipėnteis“, jėgut ana tuo „skaipėntuva“ akīse nier regiejusi, kada vėsa gīvenėmeli paskum karviu, keuliu voudegas tursnuo. Ėr diel kuo?.. Vės diel tū pačiū vākaliu! Ka ėr dabā, a anīms su Juoniu teik reikietu?!. Joukās mat vėstelė: „Mamelė, tava telīpuons – prištvanėnis!“ Anai priš nuose naujičnelės „aipuonās, aipadusās“ muosėkoun, ka numei atuostuogu (ėr tai trumpam) parlek. Nu kas dabā ĩr par jaunėms, nasoprastė!.. Gerā tasā mūsu kaima pačtaljuons Laškamounėkiuks ėr saka – tėkri „debiliakā“. Jok gera karvi kainou tei anū „aipadusā“. Vuo Karusi ĩr na kuoks „Gansa“ banks. Tievs ėrgi pėnėngū loupeta nagriebliavuo – krovėna puocia ožprūnėj tus „jevrus“ (tāp anus Juonis šauk – nu niekāp „auris“ naėšmuokst tartė...). Karusi nujaut, ka ans specelnė tāp ės nauju pėnėngū tīčiuojās, buo šėrst, ka lėta ožmarštīn nuvari, oždėrbtė rėk. „Ropūžel' nupeckeliauta, tāp abu ėr nosėbaigisma, kap tuoji kaiminka Jadziūni, ka pagriuva ėr ožtėla anuos kėims... Vėins, batasīdams karvė ož papa, pakris puo anuos pėlvu, vuo kaima daktariki konstatuos: „Ėnsolts“. Ėr palaimins keliuoni pas Arkangela. Vuo kėts kor nuors arėma gale letenikes atmes. Kap omžėnātėlsi Stasiuks špuosiedava: „Panās, kavalierė pasėtėks, lėnksmėnsiamuos, tunciavuosma golsčiuom“. – Karusi plūst lėpniuom mėntim: – Kas tėk dabā ėr daruos ont tuo marga svieta?! – jau praded pīktė net pati ont saves. Gerā dā, ka durės vėrsteln, ėr anuos Juoni kouds ilend pruo tarpā, vuo tai dā ėr kruoktė ėmtu.

– Sveika, muoč, – mėrkteln ake seniuks. – Tai jau roušīs i tanculkes?.. A jupa pagatavīta, ėspruosīta?.. Čėbatelė blėzg?.. – ronkuom tėk muosou. – Veiziek, pasėbėčīk, – vīksma garnituoriu pravietrītė, kandžiū ėsbarstītė, – nazgrebnė greibšteln Karusikė ož strienu, ka pastarouji net atsuok – tuoks ĩtartėnā šėlts anai pats pasėrouda.

„Rogšmīžel', nu a ne žaltīs, – jau spieja su Anelikės Juoniuku ėsmauktė „ož vėsa kaima (kor jau tėn kaima – vėsuos Lietuvuos!..) Šventū Juonū, gīvū ėr atšālusiu, žīvata“. Dūšeles, tāp sakont, anū jau spieja pamalounintė. Badogniem kuoseriem sograjint „omžėna pakūta douk mėrusiems ėr gīvus ėsšpaviedouk“. O ka daug jaunumies priedeliu anīs jau ėr nabor... Navaksiesu, – ramėn savi, nuors doutu, ka tėk galietu, mazgėniu anam par tuo savim patenkinta snoki. – Ale tai kriuošenas senė sarmatas ėr nator! – verd vėdus, bet tuo naruoda. – Nie vakara parazitā jau nabgal palaukte – juk rīs tuo šventie kap kuokī paršā!.. Ligo naspietu tus sava rukšlietus šnėpus i butelkas sukėštė, – Karuses mėna – „pėpėra parkondau“.

Ui, anuoji pīkst! Ui, bar pati ož tuon latravima! Tai ėr dabā nosėsuk tėk šalėn: geriau nakelt „audruos tuo vondens stėklinie“, puo tam seni jok naėškrapštīsī nie su pīragās i šventi. Snoki sorauks kap vuožīs ožsėpėrs i tīliedams, pasidiejes zierkala, laks „baltāki“ ėr rokousės su anum: „I tava žīvata, Juoni!“ „Kėlu ėr aš ož tavi, Juoni!“ – veipsās „zierkalinis“. Vuo anai jok tāp nuorās papolte i tas Juonėnes!.. Nuorās su susiedkuom sosaite, paūturiautė, vargelius veina kėtā eišsėroukoutė. „Dėkou Dievaliū, ka dā tūse kaimūse žmuonis glaudās prie veins kėta – tāp ėr svieta veins nasėjauti“, – vuos tėk muotrėška tāp pamėslin, šėrdis ėr atlīžt. „Vuo kuo jau dabā munei neiti?..

Kuo napasiriedīte? Vēsa gīvenēmeli su tās darbās spiejau, tai ēr šiandi spiesu, – pēl vīrū garoujančias patruovas, ded, (smuočnē kvep česnaku – jok pati vēskuon gamēna) dešruos rēpka. – Nu gal naēšbroukīsi?.. – ēr, gīsmele somēnkštēnusi, kvēit „šeimuos galva“ ožvalgīte. O jau anuos mēntes, mēntes... „Posk! Mažne „šamarliaka“ smarads ēššebezies – na tāj aplēnkēniamis tum marmalu dvioksi“, – ēr kap kuoki lapi paplounin leižovi ēr lēnk:

– Suotē ēr skanē pajiestē.

– Nu tu, Karusīt, asi na buoba, vuo tēkras auksas, – Juoni borna tēk veipās, tek šveipās.

– Ale kor aš kēta tuoki ēr bagauč, – sreb, ka net anuo mēsēngas auses i šales laksta.

Šlamšč, tiesiuog kap kuoks bolius. Atrouda, ka kuokia nadieli būto najiedes – badu puonevalia marēnts. Tāj anuos pats parīn.

„Darbēninks, – atliegst jau ēr pastaruoji, – tegu pucij. Keik če mum jau ēr balēka tuos draugīstes tarpsnē?.. Veizi, ēr kokoujam katras sau veins, – ded ont stala, kan duoresni baturēnti, – Jok kaime īr ēr daug bjauresniū, daug baisēsniū neg manēškis, – pagoud pati savi. – Pērštu munes ans nier palietes. Vuo katruo truobuo tū dūmu nie?!. Nu pasevaksējam ēr tai tēktā rētsīkēs mudu. Vuo puo tam ēlgam jau būn ramu. Viel dēinas švēit. Nu būn, ka kartās anuon tenk parvēlktē kap kuoki „zouperēni“ maiša. Ale jok retā tas ēr nutēnk. Būn tas puo bulviakasi, krekštīnu, veseliuos a puo keino nuors varduviu suejima. Tada vīrā anuon prespruogusi paded imestē i brēka. Gol, pot i ūsa Juonis, rougštel... Vuo ana atleid tada vadeles – arklelis ein lietā, trauk anuon ožsēsvejūjusia, pati – ēšsēkietoujusi, ēšsēdriebusi. Tuokiu metu Karusi nie naskobēn gīvule – sied ēr gruožas, gruožas... nakteis ramībi. Klausuos (tāj būn bērzēlie), kap alpie lakštēngalas. Kuol arkliuoks anus partotin, Juonis jau pats ēr ēš ratu ēšsērit.

Tēk ešaušus rītu, sonk tuon rasala nu agorku, kuopustu ēr mauk kvuortuom. Ēr kas karta anai bažinas: „Karus, daugiau – ni, ni!.. Mona kuoserie laša naveizies. Mērštu!..“

Karusi natēk – tēk joukās ēš sava pati. Žēna: lēg kēta karta tas anuo „mērštu“. Ēšsēslaugīs, ēšsēlaižīs – veiziek, lieks viel kap kuoks stainēnis aržēls. Darbā verd – žmuogū ans namuok atsakīte. Bjauri mada īr tuos pabaigtuvēs. Lak puo anū lēg žemēs graibīma. Numei parlapatuoju kap tuzā prēsēliorlējan. Gerā, jēgut katras spakainos. Vuo jēgut aršus – stata ont ausū buobas, vākalēlius rēkda, – šīpsuos Karusi, veiziedama i sava ontra „uobuoli pusi“. Mēntie diekavuo, ka, nuors ēr prespruoges parein, nator tuokiuos maduos skandalus keltē. – Ta kor bagali tuoki vīra smarkē ēr peiktē... Ar ant anuo pīktē?.. – nogluosta žvėlgsniū. – Jok mona žmuogus – vākaliu tievs.“

X X X

Arzeliuo, marguo, mēgruo... Juonēniu slienis. Vuo jau žmoniū, žmuoneliu – mērgu margu!.. Spiek tēk kašeliuoka dabuotē! Tūse laikinā sustatītūse kiuoskeliūse – gardumīnu, saldumīnu!.. Vuo jau kvapā, kvapā ēr kvapūse – kvapā! Karusē net puo šērdeis doubele ēmē traukte. Lietovē skondās, ka Lietuvuo, žaltel vēngras, blougā anems gīvenas. Napriteklius baisus. Rūta žalia, lašeniū, skelandžiu, dešrū... nuors veziečiuom lakdēnk!.. Teik preraitīta, pričerskinta – muotrēška, kap kuoks kriopis i karštus barščius īmests, akēs ēšplietusi, tēk veiz, tēk stebas, gruožes. Oud ruozneusius kvapus. Abejuos keli pusies – dēdžeuses kopetas prēkorpta gerībiu. Vuo kor dā tēi mozēkas garsā!.. Buobelēs abejū klausuos kaušeliu skreits anū – pēlnut pēlnutelātis.

„Ale ēr kauk, nu, kap kuokei alkani vēlkā vēdur spēigoutas žēimuos, – tēk palīgina ēr nogērda ēš pruo šali prariepliuojančiu lūpu, ka tas kaukēiku ansamblis īr vardu „Zuombē“. – Ale tēkrā, ka panāšus! Nu čīsti gīvi lavuonā. Kap kuokēs žeberklās akim smaigsta. Vuo jau ēsemaliavoujan!.. Nu tēkros koušmars. Atruoda, ka ant snokiu – miesa būt nubiēlita: veinas kaukuoles vaipuos ēr baisēngus garsus leid. Ēsēderkliavuojuoms tū muzēkontu dabā!.. Nein soprastē, a tēn vīrā, a mergas, – dīvinas Karusi. – Veidunaktie toukiaus patik – krēsī aparpūkiu vēituo. Naspies ēr greituki priliektē.“

Tēi dainuorē, tarsi nanuoreidami anai suteikti prouguos pamēltē, pīst! – ožbaigi sava paseruodīma. Karuses ausū kaušēlē parēja i veita. Ale kor tau – tuojaus ont scenas ožruopuoja trējuli motrēškikiu. Ēr ka jiemi maknuotei, kēnkoutei, trepentei sava drūtuom kuojeliem, dā ēr apvalainus šlonkus liūliuotei...

Veizieja, veizieja Karusi i anas... Mat veina tāj anai trauki panašumu i susiedka, katra – kuoki 150 kēluogramu, dā ēr varda bova reta, mandra nosēskīnusi – Gabrusi. Panaši anai bova ta

„savėveiklas pažėba“, katra apsėtraukusi drabužėlio „siūliki, – tėk naėplīšk, kūneli, – tėk naėšlīšk, buo „šlapianke“ ėms svečė dalėnteis“, toujau prekabina buobā atiketi. Vuo pastaruoji ka jiemi sukaliuoteis, kėrbėntė švėntes dalīvius, mat stengies, ka žiūruovā nastuovieto kap kouki mėita prarėjan, – paraitītu sava nagabarėtiškus gabarėtus ėr vesuokius kėtuokius tėn gruobkaulius. Mažumeli ėr i šales pakenkoutu, pasėsokaliuotu. Stamantrā ivīniuota i jupa šauki gvalta par mikropouna:

– Tei Juonėniu švėntės svetelė, kor torat margus lietsargius, – lietus jau na joukās bova isėsmarkaves, – jamat ėr anās muosoujat i dešėni! Vuo tei, kor su veinspalvės, vasnuojat i kairi! – ėr tujaus prėsėmini, ka tei jau bova prarėjan na vėina boukala alaus, sprėtnė batanciuvojančius: – Ei, šuokiejelė, pakratuot sava dopces tāj, ka žemeli Juonavuos sodrebietu! Kulnās ėr pakulniem kaukšat tāj drabnė, ka puo jūsu tanciavoujima aspalta kloutei narėktu!..

Mėnia, apvakščiaujus alaus palapines, jau bova pasėgavusi tuoki „kaipa“, ka davies ligo pasiotusi. Klioksinuos, žlegsiniuos purvuose. Ale tai „šlapė dėšrā“ tuo arzeli bova nagana. Mat pati drebina strienas, vėsa krutieja kap kuošeliena ėr dā kėtus verti ėmte ėš saves pavīzdi.

– Ploukam, ploukam... tuon sava gėmta Tievīnes žemeli! Mėklinam kėnkas ėr šlonkus, ka, numei grīžtont, kelelė nadulkietu! Ka tuoji „Juoniū respoblėka“ par omžius žīdietu ėr mumei vėsus dā na veina rouzeli pašėliuotei, ondaroukās paplasnuotei, garnėtuorės paseižėbint sovadėntu!..

Ožkaita ėr rėmtuoli Karusi. Tėk šīpsuos ėr paslapčiuom anai prėtar: „Žīdiek, plazdiek, brongi baltasparni golbeli – Juonaveli! – ėr grėtā sosėzgrimb: – Rūteliki karpītlapiki, nu pamuojouč ėr aš jok tum parasuodnėku, dā ėr kāj pamuojouč... Ale par parmazuonus, katrei pardavuo, velnė žėna kou, nabier ėr so kum muojoute“, – prėsėminus, nogork nouskauda, kap anuon „Nuorpa“ ešdūri.

Mat gal tuos švėntės prouga verslenėnkā muok nauduteis dornės: anuoji ožmati tuo „Nuorpas“ krautuvie akcija lietsargems. Paveizieja, turieja kašėliuoke keturis auras, vuo ans teik ėr tekaštava. Nabūt kaima buobeli – sosėgondi: jouds, praktėšks, vuo dā ėr solankstuoms – būs patuogus. Vuo ka atėtika anuos kėšeni, apsėdžiaugi – nousava turies. Dokra anus jok vėsus ėš numū senė ešdavādija. Tat jiemi ėr nosėpirka. Nuors pakaušis našlaps, baidies, ka vakar vakare nukruoseitās anuos plaukās ėms tekieti dažā. Ka naspės anū nie nubraukte. Tad ėr išėja ėš krautuves ešdėdi kap pati Anglėjas karalieni. Nu nadažnā ana čiupinie nauji daikta. Tėk, ka jau nasisek tamė gīvenime, ta ėr nasėseks! Vuos spūstelieja tan leitsargi knuopki (nabūt, ropki, „made in china“) fit!.. – spīruokli ėr eššuoka. Jouds skrėblius nozvėmbi tuoli, tuoli... i peiva. Anuos ronkuo telėka kouts reistu galu. Karusi kap ešsėžiuoja, tāj ėr nabsosėceupi. „Nu, rapuka, rapuka, naus pasėgadina! Nu kāj dabā tāj?! – nasuruoja tuoki breka. – Ale, nu negi palėksi?! – pars kruodi tėktās tuoks markatnas nagerums. – Namuožna palėkte. Gal anuon paremontūte ės?.. – tad grėt atsetuokieja ėr tiesiuog rėsčia lėduos paskum tuon „stouga“.

Nu nabūt jau tei mūsu tautiečė – leituviukā!.. Bernā ėr mergas torsnoudami pruo šali, „laitus sėdrus“ basprougdami, ka jau jiemi žvengtė ėš anuos bieduos... Nu kas dabā tėk nasejouk ėš tuo sena žmuogaus nalaimės?!. Tai ėr anei – jok dā žali pliansā – kap Puškuoriaus naprajoudīti kumelė ka jau žvėngava, ka jau leipa, pėrstās i anuon badīdami.

Muotrėška nu sarmatas daries kap ta braškės ouga. Ale rėnka tas lietsargi dales ėš peivas. Nu kuon ėr balėka anai darīte, ka ėr tei keturi aurā – dėdėlės pėnėngs. „Gal Juonis (nagus tor auksėnius) paremontous?.. – pīka ant vėsa svieta baguočiu. – Nosėperki balvuons žėna kon, tėk auras pakluoji, vuo kas gražėns?!. Nabandīk nie kreiptīs, ka tuon bruoka pamainītu, – akes ėšplieš, ba žėisės nakalti asontis! – buobelka taikies su ta sava nečieste ėr vīlies: – Juonis sopras.“

Ale, ka tas ožveizieja mat, ka anuo buoba, net vėsa soplukusi, rauliuo puo tuon pėiva, paruodi „tortėnga ėr baisė mondra leksėkuona“ – prie vėsū anuon apšauki:

– Dorni, kuo tėn zīliuojj kap Mendeli vuožka!/? Aini grėtās ėš tuos peivas ėr nadarā munei sarmatas!

Tada jau Karusi pasiota sovėsam. Vuo dā, kap senis ėr pakonstatāva, anai – senai žansei – par kakta plaukū dažā srouve tek. Lietus ėrgi sava padari. Jau nuoriejuos ožkauktė kap tam nasenė scenuo basėdraskiusiam „zuombiū“... Gerā, ka atsėmini batorėnti kėšenie skepeta. Tad nogurki nouskauda, apsėšlousti veida, akes... Puo tam ta pačia skara ėr apsėriša – kuo jau čė ėr basekoklinti – galva. „Vės dažā natekies“, – ramėnuos.

Tèk anai bova baisē skaudu, ka juos Juons, tas gīvenima ramstis, neožstuo, ka sriebalnes svetimi ožčeuptu; vaipies, ka dabā ana jam jau panaši i „Bolgarijas ruomi“. Dontes sokandus, šēp na tāj sosēgaudi ana tas detales, sosēlonksti nalemta sava pērkinī, isekiša i taši ēr ēlgam notēla.

„Ēr muojouč' ēr dā tāj pasēsšvaistīč'! Īpač Juoniū pasēsstengč' par tuon savim patenkēnta pizionuomija voužtelt!“ – vēri anuos mintes, kap kuoks barščiu pouds lēpa par kraštus.

Bavākščiuodama ēr baviepsuodama i veisuokias gruožībes, bēškeli aprēma. Ale naēlgam. Vēdaus uorgans, medēcinuo pavadēnts skombiu vardu – „skrondis“ – paskelbi buobā streika: „Nadoudi šašlīka, gorgu ēr darau tau dēdēlē sarmata priēs vēsus čia asončius ēr dā atvīksenčius!“ Vuo kuon tu i anuo artmē imesi, jēgut tas juos naromīts komelīs baladuojēs tēktās aplēnk alaus kiuoskus?!. Vuo tū aplēnk – apstu. Kor akes pakreipi, alus pēlās laisvā! Atruoda, ka tēi lietovē ba anuo nie mozēkas nagērd, nie šuoktē nabgal. Vuo kor jau tēn padainioutē?! Jok kap karpē, ont kronta ešmesti, tīlies, je anū badugnes kuoserē s būs sausas. Tēk ana jau tuo meīžala tai ēr nagertu!.. Nier dornesni ož tuon, katruon zierkals ruoda. Kam?! Ka paskutines smegenis marēntu?.. Navalno! Par radēja gērdieja, kāp veins baisē godras, sakies, ka doucents, puorina: „Lastelēs žūn ēr jau nēkāp nabatsēstata“. Ale duora puorcēja (nu nasvarbu, a tēn būt dešreles, a tas vadēnams šašlīks, a dā kuoks kēts geriau dēkts mēsgalēlis) veinu apžiaujēmu sorēpkoutu. Ēr dā, je tēk pagautu na veina anuo šmouta! Seili senē jok varvin i tas sokrautas meduoliu kopetas. Tēk lēg anū tas juos Juonis nu nikāp naprēain. Nuors tu kan! Nie nabasoskaičiaujau, kelēnta tuon plastmasēni talpa (vuo anuoji – namaža) kap kuokia pēlvouta dielie anuos vīrelis eišsiorb. Sok ēr sok kap koisīs aplēnk nuosi – tāj ons ratus vara aple tas meīžala „šventuoves“. Vuo, ka Karusi alkana, tai brongiausiūjū – nie muotās! „Teisēngā saka, – atsēmini sena patarli, – ka artima bieduo ēr tapažēnsi.

Kada anuoji jau jiemi prarastē vēlti, musiet tai „antrai oubouli pusei“ ēlguokā ans stouvieja ailuo prie tuo „lēnksmēntuoja“ kiuoska, prouts pagaliau prašvēta, dašuta tam Tarbakrauskiū, ka ēr anuo buoba īr žmuogus na tēk par bolbiakasi, vuo ēr kas miela dēina. Vuo gal ēr tas vīrēšks onuors suveiki, ka jiemi ēr pasiūli:

– Muotin, tai gal ēr tau kuokiuos pakepēntas dounēles pažeičiuotē?..

Karusi, baisaus alki kamoujama ēr jau vēsiškā apatēška tapusi, nabūto muotrēška, jiemies dēploumatējas ēr jumuora, tarsteliēja:

– Kor jau če ēr nanuoriesi tuoki gardumīna?! Nu īpač, ka proutezā veinamē ēr ontramē žandēkaulie. Kepēnta tēk ēr kromtā, tratēni! Patieka apturiesi, ēr vizita pas dontēsta asmenēškā pats paduovenuos, – ale spieja sosēzgrēbtē: „Jēgut „duosniouji“ ožpīkdīsu, tai katēna pēpa ēr tematīsu – nie tuos „pakepēntas“ nagausu. Vuo kada pēlvs maršus gruo, tenk ēr sorēmtietē.

– Nopērk, – gorki seili ēr oužgneuži sava badontē sriebalnē.

Sotēka ēr su tum mažeusiu. Soprata, ka tat ēr būs tuo uorgana, katras tor varda „Skrondis“, laimēngiausi šiuo vakara švēntēs luoterija. Nuors dounas pačiolpsu – vēs na ont tuščiuos basoutis grajēns. Gal aprēms puo ta doubele spaustē, buo jau ēr koujas i sobēni lend nu tuoki baprasmi vākščiuojēma, stouvēniavima ēr vielek vadaloujēmuos, torsnoujīma.

– Nu, mona, buobel. Mona „krasnavica“, sieskiamuos ožu staleli, vaišēnu tavi, – parskubiejas so ta dounike, pūties juos pats kap kuoks kalakots, katruo nieks nanosērinka Kaliedu deina. Šmaikštava:

– Tu jok asi mona pati brongiausi puoni! – akes tēk soblēzgieja kap tuos „auruopeiskas“ kan tēk nukaldīntas mounetas.

„Tai jau kor napasēdžiaugtē tuoku naga dousnumu, – parbiega liūdnos šešielis tuomis Karūses napradēngusiuoms lasteliems. – Nu, ne kas. Maža patieka. Ale vēsgi patieka. Vuo gal ēr dā kan nuors pridies?.. Šērdis seniū atsēleis ēr prie tuos kēituos dounikes, kuoki piernīka, arbatas poudeli patiekš. Nu jok sarmata būs jam tāj, ba niekur nieka, siedietē ēr vēita puo svetimu stougu ožjēmtē. Tegu jau ans siorbs ton bērzgala – nuors pavalgīsu“, – tūptelieja ont pērma souleli teis kiuoskeliu, katramē žarējuom spragsieja net kelias muotrēškas. Virē darbs anū ronkouse. Vuo pačias bova kap saulie nosērpusias braškes. Nu kor jau tēn ēr narauduonousi – tuoks karštis, vuo vēsi kruok: „Šašlīka, kebāba, mēsuos barbekiū matuodu...“ Tēisa, Karusē seili – solēg pakloude... Dā laimi, ka spieja anuon

nošliorptė. Vuo, ont žemės nosėdriekusi, baltuotu... Rupus mėlčiukā, kas nuorentās aidams paslīsto ėr galva prasėskelto.

Veins vargs muoterė su tuokėš nasosėpratielės. Ploš, ploš anuos, vuo pėnėngā – baprouťėliu kėšenies. Ožspauden anus, kap kuokės keules taupīkles, torās. Kas, ka numei tei aroudā pėlni. Na pačiū. Ėr nu pat jaunumies vuo tāj. Nu tuo ėiesa, kap marčiuom parein pri vīra, i anuo tievū numus. Žmounas gera – nabova, nier ėr nikdi nabūs. Vėskas prėklausa šeimuos galvā. Nuors anuon ėr tas kaklas sukinie, ėr vės proutin.

– Ėmk, – paded ont stalavuos na nuoperska dīdi maišiuka so kelės gabalėlės tuos „kepėntas“.

Ale, žaltel, ėr savės navožmėršės – bliūds truoškėntu žėrniu, alus so pučike... Karuse pamaun tuoks baisus deiglīs, tuoks dėdėlis apim graudums: „Tai vuo, klionki, keik so tavim teožgīvenau!.. Keik tu munei tevertėni! – lietā jem vėina dounas gabalėli. „Kap akmū!“ – ėr pasėvaipa pati ėš savės: „So kuom tu anuon ėr sokromtīsi, Karusel?!. Ale ėiulps, solpies. Tėk muotrėškās šėrdie kaupās dėdėlė ligo Maguometa kalns nuoskauda: „Parazite tu, parazite! Net šmuoteli mėnkštesnies mėsuos munei, sava muotrėškā, katra so tavėm omžiu baig nugīvente, jiemė ėr pagailiejė“, – anuos akis tėk traukās smūtnā sūriu valkėiu. Vuogčia skepeteles kampuku nugneib ašareli. Tum patiu ėr lietaus paplautos plaukū dažus pasėvala. Maišuos anī su tum skriauduos sūrimu.

„Dā gerā, ka kas ėš prieteliu naožveiz, – kuokia būtu sarmata!..“ – ėr ont tuos mėntėis prieš pat anuos nuosė ėšdīgst Gruilieni. Nustemb: „Tai ėš kor tuoji pliautkarka ėe dabā atsėrada?!. Kėba vėskuon mati ėr gėrdieja?..“ Nuseigāst, ale spiejė sosėtvardīte, kai anuoji preipoulos jem gleibesėiautėis, labėntėis.

Vuo jau tan juos Juoni tai tėk svėlin veizuolās, glamžavuo, taškavuo potlius tuo parazita žondus... Tėk i zūbus siorbās... Karusė jau vėinuodā ruoda. Nabsoreikšmin anuoji tū meiliu – seiliu. Nuog ėmsi tuo sava sena kuili ėr pavīdiesi?!. Anuos jausmā Juoniū senė jau ėr pardegėn. Ale tas susiedkas tapšnuojims, ėiupiniejimams nalabā tėnk... Najauku, kāp juos nousavībi svetima buoba glomža. Tėk ėr omžėna tīleni – žuodi naėšdauž, stengās nei veinai tuo naporuodīte. Nuors kartās i liuli, ka muožnietu, ožvažiautu, kada gel dūši lėg ašaru.

Šūdins. Uojė, kuoks šūdėns tas tava gīvenims, Karuselė. Tėkra miešla krūva. Veiziek, vuo kuokia ėr eišriedīta Gruilieni. Anuon jok vīrs ont ronku, jėgut tėk tan rupki pakelti istengtu (na joukās buoba imėtusi), našiuotu. Vuo tu, bapruoteli, vėskuon matā ėr tīli. Žuodi bėjā ėšdaužti. Kan tén ėr baėšsakīti, kas dedas tuo tava galvelie, kada tāj nosėleidi, nosėleidi... Ve, tau veizant, glamžuos Juonis su ta paškūstva!.. Šīpsās... Ėr kaltėni tu na buobišiu Juoni, katras jau baig tau ont spronda so vėsās sava kerzavās ožlėpti, bat vės... savi ėr tėk savi.

* * *

Kada Karusi tėk so nadėdėliu rīšuleliu (ėr tamė paėiamė bova vėinas anuos mergautinės drapanėlės) parėja i vīra nomus, uoėvė bova baisė napatenkėnti, ka sūnus parsėvedī marti obagi. Natėka mat anū vėskum partekusem Juoniukū ana i puora. Vuo ėr tas, nuors naktėm ėr souki anai, ka mīl, ka ėr brongi ėr veinėnteli,.. deinā praplīšus, prieš teivus naoužstoudava: „Papunis gėrs, anuo truobas, – tori tīlietė ėr taikīteis prei anū“.

Tāj ana ėr dari. Tīlieja ėr gorki vėsus preikaištus. Vuo, jagut prasėžiuodava, Juonis tujaus tūravuoja tievam. Kartās pėrms poldava kaltintė, ka namuok apseitė.

Tāj ėr nutėla bovės juos lėnksmums. Nabaskombieja lūpuose dainas. Darbs ėr tėktās darbs. Vuo kāp pabėra vākalelė, darbū tėk dasidieja.

Karusi, bovusi gera darbininkė jaunīstie, nagailieja savės ėr branduo. Tāj, nie mėrkteltė naspiejusi, ėr pražėla. Ana žėna, ka jau nabaėtėnk Juoniū. Ka anam, kadaī buven ėlgi, garbanuoti ėt lėna spalvuos plaukā, dabā jau nušarmuojan, ėr bjaurė. Bamb, ka nasosėtvarka. Lėip nosėkruoseiti joudā. Nujaut Karusi, diel kuo tuokia spalva. Ale tīl. Vīkda tuon nuora. Nuog gėnėeisīs?!. Namiegst anuoji barniu. Vėina pati sau pagalvuo: „Vuo kam man tas groužis?!. Karviem, keuliem?.. Anuoms ėr tuokia tėnku. Svarbu jouvala ėpilu. Nasėgėnėin. Sudiejus centa prie centa, perk tus dažus – maliavuojās. Slep gīvenėma šarma. Tėk a jaunīsti tās dažās sogražėnsi?.. Bieg vuo, lītum skalbiami. Varga tiktā sau esėtaišā ėr daugiau nieka gera. Pajoukā savi isėstata. Nu, kāp dabā“. – graudėnas, kuol tėi du paleistuvė meilinkaujės, laižuos.

– Karus', – iraudusi nu tū „geivātēs lašū“, Gruilieni gonda, – ainam prei mūsu stala. Vėskuo oužteks!.. Mona Pranis, ka nukruovi, ka nudriebi... Vėini jau nabaapreipam. Munei ėrgi jok būs smagiau. Veina buoba ėr tesu tarpe vīrišku. Palaikīsi draugi. Juoni, a nū ka jemi sava muotrėškėle ėr pėrmīn! Jok Juonines! – koumandouj, kapka būt kuoks atatėnis jeneruols. – Susiedā seni āsam, „*davai triachniem starinuoj*“, – vara kap ėš kalašnikuova ėr ožbaig ruskā: – „*Pabūdiem barinami*“. Nu, nuors šėndeina!..

Karusi žėna – patėnk rupkei anuos Juonis, oudega tāp ėr vėzgin. Nu pat jaunumies tai padlai seili tīst. Galietu, tai toujaus raita ėr nojuotu. Kaime muotrėškas Gruilienes namīl. Nu, ka ėr baisė jau ana smaili ont svetėmū vīru. Dažna anuos baiduos, kap kuokiuos dėdėlės nesčiateis. Ale ėr tēi vīrā, atruoda, ka savū naožtekt, leižovius ėšleidėn, meilėkaun, žvėlgsnės papėnga buoba ėšrenginie lėg pat nouguma.

Karusė nier kor dingtė, ka mata, ka roudas nabūs. Juos Juoni snokis – tāp ėr šveit, tāp ėr blėzg. Nu, na Juonis, vuo teisiuog pėlns mėnuo. Ale ė tuoji padraika Karusi grūd pruo žmuonis, kėta ronka šleivoujanti Juoni vairou, jud lėnkui tuos veitas, kor ūž jau geruokā išėlusi kompanėja. Ai, nu kan anai ėr balėikt darīte, – paskum, kap aveli. Ain ruomė, noulankė akes nudelbusi. Vėina mėntis tėk ėr tešėlda, ka gal suotė pavalgīte galies. Buo skrondis jau ėr sosėtraukes i žėrni.

* * *

Nabaprašėniesu tuoliesniu ėvīkiu. Niekam anī gal ėr nabūs iduomus, kas tėn kėik taureliu ėšlenki, kor katras nogriova, kan ėšveži i traumatoulougėni. Vuo kam tan nakti trūka ėr geivastīs siūls. Šventi!.. Tegu tatā lėikt paslaptis.

Ale, ka kažkas sorada „stebuklėnga papartīna“ ėr nosėskeini tuon „laimes žeideli“, dabā lėnksmė šėipsaus ėr paleiktu ėntriga.

Nu, galiu tėk tėik eišdoute, ka Juonėnės „Juonių Respublėkuo“ – bova! Īr! Ėr... būs! Kas, ka par anas baveik vėsada būn lietėngs uors. Ale ožtatā anuos ėr... namārias!

Jok net kukliuojī Karusi puo tuo „mėinesele palīdiejima ėr saulės pasėtekima“ dabā puo sava kaima vakščioujė ėšdėdi, net skepeta šalin metusi ėr žėla kasa aplėnk galva apsėsokusi. Nie dažīteis anuos nabrėk. Muotrėškas veizuolā tėk ėr šveit, blėzg, kap tuos paslaptėngas nakties ižeibtas žvaigždes.

Nanutīl tėktās pėkti susiedku pliuotkā. Dūzg ropužes kap kuokės pakošėntas šėršes.

Ale kas tēi pliuotkā, kada Pranis Gruilīs sava Karusike ėr goldamas, ėr kėldams tāp saldė bočiau i lūpas...